

Noud van Kruijsbergen, Jo Bager, Herbert Braun, Axel Kossel

Tools en tutorials

Software en tutorials voor webontwikkeling

Voor het bouwen van een website kun je kiezen uit een groot arsenaal aan programma's. Dat varieert van simpele WYSIWYG-editors, waar je zonder programmeerkennis een leuke hobbysite mee kunt maken, tot complexe databaseondersteunde webapplicaties met de nieuwste Ajax-technologieën. Het is ondoenlijk die allemaal in één artikel te noemen. Vandaar dat we ons beperken tot een aantal meer of minder bekende toepassingen, die zonder al teveel kosten of zelfs gratis te gebruiken zijn. Daarnaast noemen we een aantal tutorials die als pdf te downloaden zijn of die je als video kunt bekijken en waarmee je snel aan de slag kunt!

De meest simpele manier om een (kleine) website te maken, is nog steeds met een HTML-editor. En als je het echt spaars wilt houden en alles helemaal zelf wilt doen, heb je genoeg aan het Kladblok van Windows of vi in een Linux-omgeving. Maar dan ben je wel eigenhandig verantwoordelijk voor alle aspecten van het maken van een website, en dat kan redelijk arbeidsintensief zijn, zeker naarmate je website begint te groeien.

Een zeer uitgebreide HTML-editor is **HTML-Kit**. Dat is een gratis editor voor HTML, XHTML, XML en CSS, JavaScript, PHP en andere scripttalen. Met de tabbladen boven aan het venster kun je snel de tags voor een groot aantal verschillende elementen invoegen. Ook kun je in één keer alle tags aanpassen (grote/kleine letters) en de HTML-code netjes opruimen. Toch is de interface redelijk summier en opgeruimd en kun je alle opties snel vinden. Versie 292 is de laatste freeware versie, vanaf

Build 300 gaat deze editor door het leven als HTML-Kit Tools en moet er online 65 dollar voor betaald worden.

Arachnophilia is een andere HTML-editor. Deze is gebaseerd op Java, dus je moet wel een Java Runtime geïnstalleerd hebben. Het programma doet wat ouderwets aan als typische Java-applicatie met alle menu's in het font Courier, maar de schijn bedriegt. Via de optie 'Programming' kun je Java- en C++-scripts laten compileren. **AceHTML** is ook een freeware HTML-editor met een handig overzicht van pagina-elementen als images en links en een controle van de HTML-syntaxis. Wel irritant dat de VMN Toolbar automatisch mee geïnstalleerd wordt.

Bij het handmatig inkloppen van HTML-code is het risico op fouten altijd aanwezig. Met **CSE HTML Validator** kun je die redelijk makkelijk achterhalen. Bovendien kun je die gebruiken als tekstgebaseerde editor met syn-

taxis highlighting, codeaanvulling voor tags en CSS of het automatische omzetten van alle tags in kleine letters. Het onzichtbaar maken van alle tags vereenvoudigt het bewerken van de paginacontent. Maar de core business is het zoeken naar fouten. Daarbij blijf je in tegenstelling tot bij de verschillende online validatiediensten niet verbouwereerd achter met een cryptische melding, maar komt het programma met zinvolle correctievoorstellen die je in het editvenster ook meteen kunt laten uitvoeren. CSE maakt bovendien melding van ongerijmdheden in de broncode, controleert links en maakt een overzichtelijke structuurweergave van het document. De Standard-versie kost 69 dollar, de Professional-editie met een batchwizard, configuratie-editor en XML-output kost 129 dollar. Van die laatste is een trialversie beschikbaar waarmee je 100 documenten binnen 30 dagen kunt laten controleren.

Iedere vooruitstrevende website-ontwikkelaar komt vroeg of laat in aanraking met de Extensible Markup Language XML. Dan helpt **XML-Blueprint 4.5** bij het maken en bewerken van goed gestructureerde XML-documenten. De editor completeert de namen van elementen en attributen automatisch, vult end-tags aan, highlight taalelementen en zorgt er met inspringen voor dat alles overzichtelijk blijft. Het resultaat kun je in een previewvenster controleren. De syntaxiscontrole is vooral onmisbaar voor mensen die voor het eerst met XML aan de slag gaan. De bijgeleverde voorbeelddocumenten zijn dan handig om door te kijken. Het programma is 10 dagen lang gratis te proberen, daarna kost het 85 dollar.

Zelf opleuken

Nadeel van het handmatig bewerken van de broncode is dat je de CSS-instructies ook zelf moet bijhouden. Daar zijn gelukkig wel hulpmiddelen voor. **Free CSS Toolbox** is, de naam zegt het al, gratis. Deze toolbox bestaat o.a. uit een CSS-validator, die ervoor zorgt dat je CSS-bestand de webrichtlijnen volgt, een CSS-formatter/beautifier om de lay-out van het bestand overzichtelijk te houden en een CSS-compressor om alle overbodige tekens, zoals tabs en extra spaties, te verwijderen. Hierdoor kost het downloaden van het CSS-bestand zo min mogelijk bandbreedte.

Met het programma **Simple CSS** maak je met een paar keer klikken de basislay-out voor je website. Daarbij bepaal je de fonts en de kleuren en andere pagina-elementen. Simple CSS is lekker overzichtelijk, maar ondersteunt toch CSS2.

De top onder de CSS-editors wordt gevormd door **TopStyle**. Met versie 4 kun je het resultaat bekijken terwijl je de CSS aan het bewerken bent. Ook kun je de CSS-code testen voor meerdere browsers en zien welke stijlen er op een bepaald moment gebruikt worden. De volledige versie 4 kost 80 dollar, maar er is ook een gratis Lite-variant van versie 3.10.

Een geheel andere manier om je website aantrekkelijker te maken is het toevoegen van een dropdown-menu. Dat kan bijvoorbeeld met **ZZEE DHTML Menu**, waarmee je op een webpagina makkelijk een menu kunt aanmaken dat zowel optisch als wat functieomvang betreft afgeleid lijkt van het Windows-startmenu. Om het JavaScript-framework te gebruiken moet je de scripts en stijlen in je eigen applicaties opnemen. Verder heeft de applicatie alleen een paar simpele initialisatie-instructies nodig en natuurlijk de beschrijving van het menu zelf. De bijgeleverde documentatie laat met een voorbeeldpagina, tutorial en API-referentie niets te wensen over. De clou: de menubalken kunnen niet alleen met JavaScript worden aangemaakt, maar eventueel ook via een PHP-interface. Zo geef je PHP-applicaties heel makkelijk een mooie interface. De gratis versie heeft die PHP-interface helaas niet en heeft bovendien maar één stylesheet. De volledige versie kost 20 dollar en heeft vier verschillende themes.

CoffeeCup was in het verleden voorname-lijk bekend door de HTML Editor, die de laatste jaren steeds weer uitgebreid is en inmiddels 50 dollar kost. Er is ook een Free HTML Editor-versie van, maar die is wel erg uitgedaagd. Daarnaast heeft CoffeeCup ook een **Free DHTML Menu Builder**, waarmee je aan het menu zo'n beetje alles kunt aanpassen wat er aan te passen valt. Dat maakt het wel flexibeler maar niet overzichtelijker.

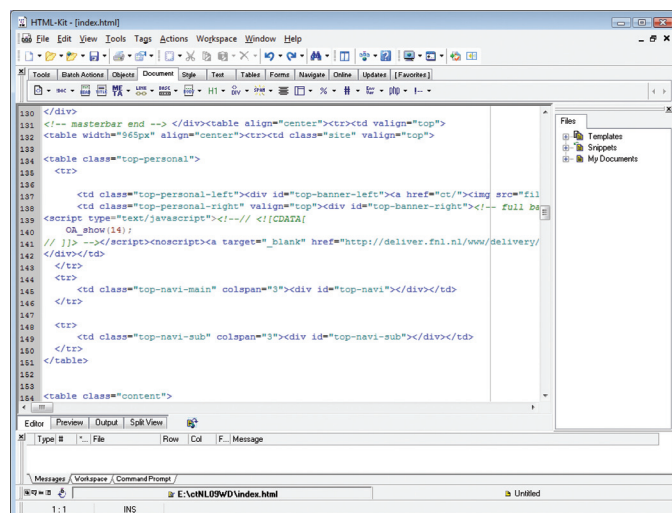
Snel resultaat

Naast de kale HTML-programma's (al zijn die qua functionaliteit helemaal niet zo kaal) zijn er de WYSIWYG-editors. De HTML-code blijft hierbij op de achtergrond, je bewerkt het uiteindelijke resultaat zonder je met de achterliggende code te (hoeven) bemoeien. De grote commerciële namen hierin zijn Dreamweaver, tegenwoordig onderdeel van Adobe's CS4-pakket en los te koop voor 570 euro en Microsofts Expression Web Designer, waarvan versie 3 voor zo'n 170 euro te koop is. Maar gelukkig kan het ook minder uitgebreid en (daardoor) goedkoper.

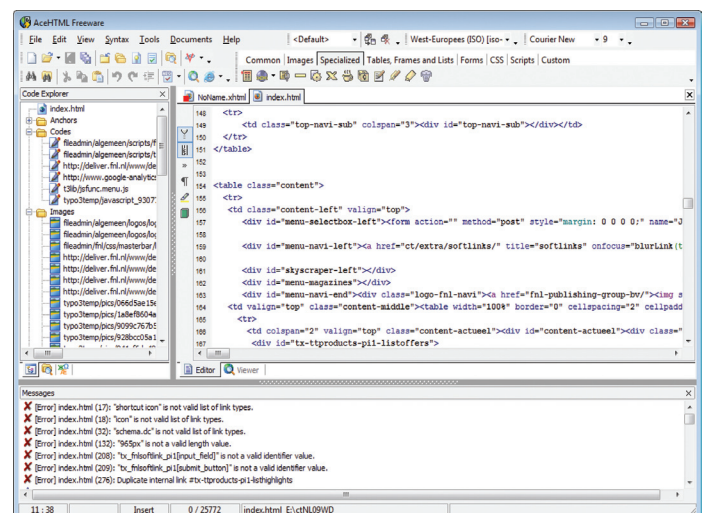
Nvu is een voorbeeld van een simpele maar toch krachtige webeditor. Het is een concurrent voor programma's als Microsoft FrontPage en de eerdere versies van Dreamweaver. Sinds versie 1.0 in 2005 verscheen, zijn er geen updates meer geweest. **KompoZer** is echter een doorontwikkeling van Nvu en is eveneens gebaseerd op de Mozilla Composer, zodat het eindresultaat schone code oplevert. Het grote voordeel van beide programma's is dat ze opensource zijn en er versies zijn voor zowel Windows als Linux en Mac OS X. De mogelijkheid binnen KompoZer om de broncode als HTML-tags te bekijken geeft een goed overzicht van de opbouw van een pagina.

PhotonFX Easy Website Pro zet binnen enkele minuten aan de hand van sjablonen een kant-en-klare website online. Met behulp van variaties op de lay-out, kleurschema's en afbeeldingen pas je de pagina's aan je eigen wensen aan. Dan is de inhoud aan de beurt: er wordt een logo vastgelegd en de knoppen voor eigen pagina's, externe adressen of mailto-links worden aangemaakt. Dan vul je de pagina's met de ingebouwde Visual Style Editor. Als je wilt, kun je daar ook HTML-code bij gebruiken. Veranderingen aan de automatisch aangemaakte CSS-pagina's behoren tot de mogelijkheden, evenals het aanpassen van de metatags. Tot de extra's behoren gekleurde scrollbar, de snel navigatie per uitvouwenmenu en een e-mailformulier. De pagina's kunnen worden opgepimpt met Flash-animaties en geluiden. Het resultaat kan lokaal opgeslagen worden en van daaruit desgewenst via FTP naar de webserver geüpload worden. De try-outversie biedt alle mogelijkheden voor 30 dagen, de qua tijd onbegrensde versie kost 60 euro voor niet-commerciële websites, 70 dollar voor bedrijfssites en 160 dollar voor resellersites.

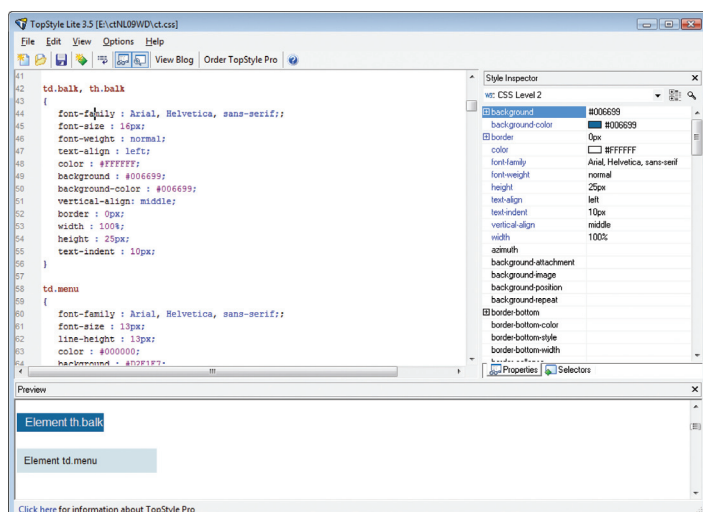
NetObjects Fusion 11 is een webdesign-programma met een hele batterij aan tools en mogelijkheden en biedt een naadloze integratie met XHTML, CSS, JavaScript, XML en Ajax-componenten. Er zijn aparte wizards

Met HTML-Kit kun je de broncode overzichtelijk bewerken zonder al teveel gestoord te worden door allerlei toeters en bellen.

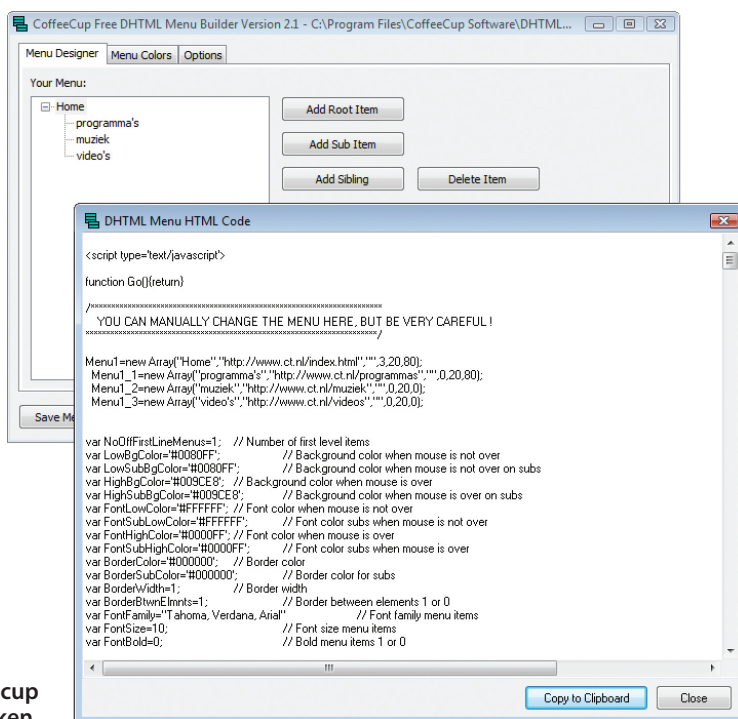

Met AceHTML kun je de HTML-syntaxis maten controleren.

De CSS-editor TopStyle heeft een groot aantal bewerkingsmogelijkheden. De gratis Lite-versie is minder uitgebreid, maar nog steeds heel goed bruikbaar.

Met de Free DHTML Menu Builder van Coffeecup kun je snel interactieve menu's voor op de website maken.

voor het maken van contact met databases en voor formulieren. De volledige versie kost online bij de producent tijdelijk 90 euro, maar er is ook een gratis Essentials-variant. Na het installeren en verplicht registreren kun je met de Site Wizard een lay-out kiezen en vervolgens met de pagina's aan de slag. De interface is overzichtelijk, en toch zitten alle opties erin. Met een bijna dtp-achtige manier van werken kun je met drag&drop volledig WYSIWYG je website opbouwen, waarbij je toch de mogelijkheid houdt de HTML-code in te zien en te bewerken.

High-end management

Het programma **WebSite X5** is een eenvoudige combinatie van een WYSIWYG-editor en een contentmanagementsysteem (CMS). We hebben speciaal voor c't-lezers een Smart 8-versie online staan (zie softlink) die na registratie volledig en onbeperkt te gebruiken is. Registreer het programma op de website van de producent met onze speciale product-code, die ook te vinden is bij de softlink.

Met de Smart 8-versie van WebSite X5 kun je tot 28 pagina's aanmaken en daarbij kiezen uit meer dan 100 voorgedefinieerde templates. Die templates kun je ook nog eens een keer aanpassen aan je eigen smaak. Een menu wordt automatisch aangemaakt. Eigenlijk gebeurt vrijwel alles in wizard-vorm, tot en met het uploaden van je bestanden aan toe. Op dezelfde manier kun je achteraf de pagina's makkelijk aanpassen. Het gemak van deze manier van werken betekent wel dat je binnen de mogelijkheden van die wizard moet blijven, maar dan heb je ook snel resultaat. De volledige versie van Incomedia's WebSite X5 heet Evolution 8 en kost 71 euro; Compact 8, de eenvoudigere versie, kost 42 euro.

Zeta Producer Desktop is eveneens een heel gemakkelijk te bedienen CMS. Het wordt lokaal geïnstalleerd en de volledige pagina's kunnen via FTP naar de server geüpload worden. De structuur van de website wordt links als een mapstructuur weergegeven. De subpagina's kunnen worden in- en uitgeklapt. Als je op een pagina klikt, verschijnt er in het rechter venstergedeelte een preview, van waaruit je via tabs naar verschillende pagina's kunt gaan die tools aanbieden voor de bewerking. De interface is vrij sober opgezet, maar dat betekent ook dat je niet lang hoeft te zoeken naar alle noodzakelijke instelmogelijkheden. Je kunt kiezen uit 26 lay-outs, die niet veranderd kunnen worden. De kleuren kun je daarentegen wel aanpassen. De mogelijkheid om externe editors te integreren, bijvoorbeeld voor HTML-pagina's of foto's, onderstreept het professionele karakter van deze tool. Zeta Producer Desktop 9 kost 129 dollar, waarmee je vervolgens 80 pagina's kunt beheren. De gratis versie heeft dezelfde mogelijkheden, maar gaat maar tot 10 pagina's. De producent biedt nog andere versies aan, die bijvoorbeeld workflows ondersteunen en veranderingen aan de lay-out toestaan, maar die zijn een stuk duurder.

Een portal biedt meteen meerdere webapplicaties op intranet of internet aan. Als je een complexe portal wilt ontwerpen, kun je bij nul beginnen en alles met de hand programmeren of een aantal kant-en-klare systemen zoals een forum en gebruikersbeheer met elkaar combineren. Met **Intrex Extreme** kan dat een stuk sneller. Dit portalframework heeft voor veel taken al kant-en-klare componenten zoals een kalender, nieuwsbrief, contentmanagement, wiki's, blogs en nog veel meer. Met geïntegreerde tools genereer je hieruit op maat gemaakte toepassingen, formulieren, lay-outs en

menustructuren. Zelfs workflows kunnen door simpel drag&drop in beeld worden gebracht. Intrex Extreme kan bestaande gegevens gebruiken, zoals gebruikersinformatie van een externe LDAP-server, en dat combineren met webservices. Een Portal Manager is gratis te downloaden (300 MB). Maar de core business van Intrex Xtreme bestaat natuurlijk uit de Server-versies, variërend van Start (525 euro) tot Server License voor 44.100 euro (allebei exclusief BTW).

Een iets bescheidener variant is de **Site Manager** van Bitrix. Dit pakket legt de nadruk op makkelijk websitebeheer in een Microsoft Office-achtige omgeving. De gebruikersinterface heeft daardoor een steile leercurve. Tijdens het installeren wordt de Bitrix Environment gedownload met daarin de software die nodig is om de Site Manager te kunnen gebruiken: MySQL, PHP, Apache, Zend Optimizer en eAccelerator. Er is een 30-dagen probeerversie. Ook hier lopen de prijzen weer aardig uiteen: van 250 dollar voor de Start Edition tot 2400 dollar voor de Enterprise Edition en 9990 dollar voor de Ultimate Edition met ondersteuning voor verschillende databases.

Gelukkig zijn er ook opensource mogelijkheden. **Plone** is geschikt voor content-, document- en kennismanagement. In een paar minuten heb je een intranet, portal, groupware-tool of website. Het is beschikbaar voor Windows, Linux en Mac OS X. Na het installeren kom je via de Plone Controller bij de managementinterface van Zope of de Plone-site. Het aanmaken van een site is zo gepiept, daarna kun je meteen aan de slag met de content. Ook is het vrij eenvoudig een andere stijl te downloaden en te installeren. Het lijkt qua opbouw en bediening allemaal wel wat minder overzichtelijk dan Joomla en zeker Drupal.

Tutorials

Er zijn op internet een heleboel handleidingen en online boeken te vinden over de meest verschillende onderwerpen. Daar moet je dan wel even voor gaan zitten. Alle tutorials die we hier noemen, zijn te vinden via de softlink. Enkele tutorials zijn in de vorm van een pdf-bestand, zodat je die kunt downloaden en verder overall offline kunt bekijken, bijvoorbeeld op een e-bookreader.

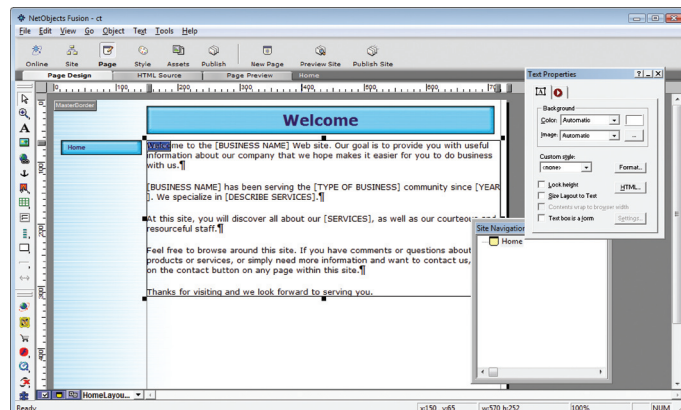
Een algemene inleiding in de Ajax-technologie komt van Matthew Eernisse met 'Build Your Own AJAX Web Applications'. Daarin wordt ook het klassieke back-button probleem opgelost: in een Ajax-applicatie wordt van verschillende bronnen informatie opgehaald, waardoor de pagina er altijd anders uit zal zien, omdat die steeds opnieuw aangemaakt en geüpdatet wordt. Dan heeft een 'terug'-knop weinig waarde en leidt die tot rare bijverschijnselen.

Voor de opensource CMS'en zijn prima tutorials te vinden, zoals 'Make a Joomla Template in 5 Easy Steps' van Gary Reid en de 'Joomla! 1.5: Quick Start Guide' van de Joomla Document Work Group, waarin alles over het installeren en beheren van Joomla 1.5 behandeld wordt. Daarna kun je met 'An Incomplete Guide To SEO + Joomla SEO' van Barrie North je website optimaliseren voor zoekmachines. Voor Drupal kun je met de tutorial 'Drupal 6 Content Administration' van J. Ayen Green het CMS installeren maar vooral ook beheren, en is dan ook met name bedoeld voor content-editors.

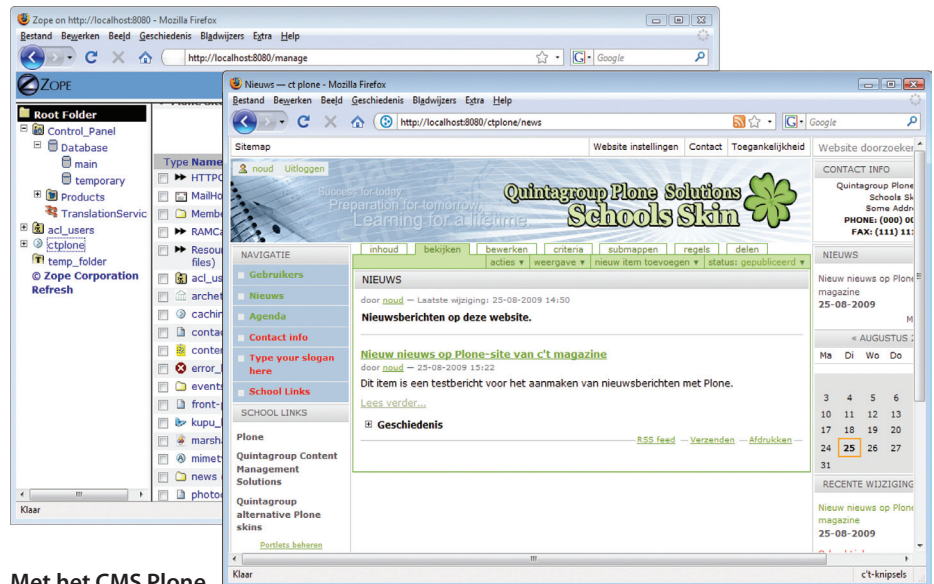
Als je per se alles in eigen hand wilt houden, kun je bijvoorbeeld met Alavor Vasudevans uitgebreide inleiding 'PHP HOW-TO' aan de slag of met 'Websites bouwen met Nvu' van Wim van Dessel zelf een website maken. Als je toch minder geïnteresseerd bent in de code en meer in het creatieve proces via WYSIWYG, dan biedt 'Creating a Website: Introduction to Dreamweaver' een inleiding in Dreamweaver CS3.

Videovoorbeelden

Als je een programmeertaal echt goed wilt leren of met een softwaretool wilt kunnen omgaan, is de meest efficiënte manier daar

Maak met NetObjects Fusion een website op een dtp-achtige manier met drag&drop.

Met het CMS Plone heb je zo een systeem online om content en documenten te beheren en te delen.

samen met iemand die er verstand van heeft mee aan de slag te gaan of je te laten voordoen hoe het moet. Gelukkig hoeft je niet afhankelijk te zijn van anderen: er zijn een aardig aantal videotutorials op internet die je in alle rust kunt bekijken en waarmee je eventueel meteen mee kunt doen.

Als het begrip Ajax je nog niet helemaal duidelijk is, kun je op killerajax.com meer dan 3 uur video's bekijken over dat onderwerp. Daarbij komt de hele range van het XMLHttpRequest-object tot en met het inbedden van de gebruikersinterfacecode Scriptaculous aan bod.

Voor Joomla en Drupal, maar ook voor andere systemen als WordPress en phpBB, zijn er videotutorials die met name voor de beginnende contentmanager bedoeld zijn. Die video's laten in een notendop zien wat de mogelijkheden zijn en waar je die in de back-end kunt vinden. Dat werkt een stuk sneller dan dat zelf te moeten uitvissen.

Ook voor onderwerpen als PHP, HTML en CSS zijn er videotutorials, waarbij de moeilijkheidsgraad van de onderwerpen

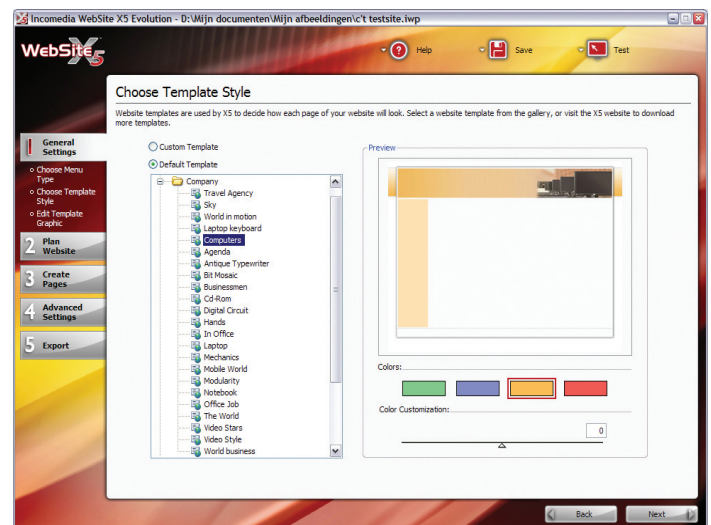
meestal laag is en je er prima mee op gang wordt geholpen. De problemen die je daarna tegenkomt zijn meestal specifiek, en dan kom je vanzelf uit bij de eerder genoemde online tutorials.

Zoek je eigen weg

Het blijkt dat er veel verschillende manieren zijn om één en hetzelfde probleem op te lossen. Welk type en welke webeditor je kiest, is een kwestie van persoonlijke voorkeur, maar ook van de eisen die je aan je website stelt.

Voor vrijwel ieder aspect van het ontwikkelen van een webapplicatie zijn er opensource en commerciële mogelijkheden. Ben je niet vies van wat handwerk en vind je het leuk om dingen zelf uit te zoeken, kijk dan eerst bij de freeware mogelijkheden. Hecht je meer waarde aan ondersteuning en continuïteit, dan hangt daar meestal ook een prijskaartje aan. (nkr)

Softlink 09WD048

Met de wizard van WebSite X5 maak je snel een lay-out, die je daarna met dezelfde wizard van content kunt voorzien.